

HRVATSKI SABOR

KLASA: 602-01/23-01/8

URBROJ: 65-23-2

Zagreb, 11. prosinca 2023.

Hs**NP*602-01/23-01/8*85-23-2**Hs

ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA

PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA

Na temelju članka 178. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Prijedlog zakona o dopuni Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela Marija Selak Raspudić, zastupnica u Hrvatskom saboru, aktom od 11. prosinca 2023. godine.

U radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela sudjelovat će predlagateljica Prijedloga zakona.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

P.Z. br. 610

HRVATSKI SABOR

Zastupnica Marija Selak Raspudić

Zagreb, 11. prosinca 2023.

Hg**NP*602-01/23-01/8*6531-23-1**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Priljeno: 11-12-2023		
Klasifikacijska oznaka:	Org. jed.	
602-01/23-01/8	65	
Uredbeni broj:	Pril.	Vri
631-23-1	+	-

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog Zakona o dopuni Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14. - odluka Ustavnog suda broj: SuP-O-1/2014 od 14. siječnja 2014.) i članka 172. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18. i 53/20), podnosim Prijedlog Zakona o dopuni Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi

Navedeni Prijedlog zakona u Hrvatskom saboru obrazložit će zastupnica Marija Selak Raspudić.

Zastupnica
Marija Selak Raspudić

Marija Selak Raspudić

ZASTUPNICA MARIJA SELAK RASPUDIĆ

**PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNI ZAKONA O ODGOJU I OBRAZOVANJU U OSNOVNOJ I
SREDNJOJ ŠKOLI**

Zagreb, 11. prosinca 2023. godine

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona sadržana je u članku 2. stavku 4. podstavku 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10 i 5/14 - odluka Ustavnog suda broj: SuP-O-1/2014 od 14. siječnja 2014.)

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Trenutno se nedopušteno korištenje informacijsko-komunikacijskih uređaja tijekom odgojno-obrazovnog rada regulira Pravilnikom o kriterijima za izricanje pedagoških mjera. Člankom 3 navedenog pravilnika ono je definirano kao lakše neprihvatljivo ponašanje za koje se izriču pedagoške mjere iz članka 1 stavka 5. Riječ je o pravilniku iz 2015. godine koji nije u dovoljnoj mjeri anticipirao proširenje pametne tehnologije, njezine mogućnosti te potencijalno štetni utjecaj te koji stoga predviđa najblažu kaznu za njezino nedopušteno korištenje. Također pravilnik regulira samo korištenje pametne tehnologije za vrijeme nastave, dok se ne osvrće na njezino korištenje u školskim ustanovama. S obzirom da je zabrana, odnosno dozvola korištenja pametne tehnologije ostavljena na volju svakoj ustanovi i njezinom osnivaču danas se nalazimo u situaciji u kojoj je u pojedinim školama, pa čak i gradovima đacima zabranjeno korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije, dok se u nekim drugima ono ni na koji način ne regulira. To dovodi učenike Republike Hrvatske u nejednak položaj zbog čega je potrebno ovu materiju načelno zakonski regulirati te time uvesti pravila koja će važiti za sve škole.

Stoga se ovim zakonskim dopunama predlaže zabrana korištenja pametnih telefona, pametnih satova i tableta u školskim ustanovama, osim u edukacijske svrhe kada to zahtjeva nastavna jedinica ili ukoliko je njihova uporaba opravdana medicinskim razlozima.

Nadalje, pitanje zabrane korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije u školskim ustanovama moguće je sagledati na dvije razine. Jedna je obrazovna i odnosi se na njihov utjecaj na ishode učenja, a druga je i odgojna te se odnosi na šire, načelno pitanje veze između pretjerane konzumacije (neprimjerenog) sadržaja na pametnim telefonima i mentalnog zdravlja djece i mladih. U tom smislu u Hrvatskoj su primjetljivi izrazito negativni trendovi vezani za mentalno zdravlje djece i mladih. Institut za javno zdravstvo tako navodi da je broj osoba kod kojih je zabilježena bilo koja dijagnoza iz MKB-10 skupine F Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja, u djelatnostima obiteljske (opće) medicine i zdravstvene zaštite predškolske djece u RH u dobnoj skupini 0-17 godina, 2018. godine 45 356, dok je 2022. godine broj takvih osoba porastao na 51 094. Podaci o hospitalizacijama zbog mentalnih poremećaja

i poremećaja ponašanja, stacionarni dio bolnica, u dobnoj skupini 0-17 godina, navode da je 2018. godine bilo ukupno 1777 osoba, a 2022. godine 1947 osoba. Broj hospitalizacija zbog mentalnih poremećaja i poremećaja ponašanja u dnevnim bolnicama u dobnoj skupini 0-17 godina 2018. godine je ukupno 10 573 osoba, a 2022. godine 13 478 osoba.

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, tijekom lipnja i srpnja prošle godine, proveo je opsežno istraživanje među nastavnicima i učenicima osnovnih škola kako bi se ispitalo njihovo mišljenje o zabrani korištenja mobitela za vrijeme boravka u školi. Znanstvenici koji su proveli ovo istraživanje su Boris Jokić, Zrinka Ristić Dedić i Jana Šimon, a ono je obuhvatilo 1705 učitelja, 3706 učenika i učenica petog razreda te 3866 učenika i učenica sedmog razreda iz 84 škole na području cijele Hrvatske.

Autori istraživanja navode da se korištenje mobitela povezuje na različite načine s učinkovitošću odgojno-obrazovnog procesa, osobnim i socijalnim razvojem te fizičkim i mentalnim zdravljem djece i mladih te kako rezultati ukazuju na dominantnu poziciju u prilog ograničavanju korištenja mobitela u hrvatskim školama iz učiteljske perspektive. Preko 85% učitelja razredne i predmetne nastave podržava ideju zabrane korištenja mobitela u školama. Autori zaključno ističu da je sklonost zabrani iskazana od strane velike većine učitelja/ica, ali i značajnog dijela učenika/ca, ukazuje da je korištenje mobitela u hrvatskom osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju neprikladno te da se ne koriste brojne mogućnosti digitalne tehnologije u školama.¹

Učestalo korištenje mobilnih uređaja može biti rizični faktor za razvoj poremećaja sna te simptoma depresije u oba spola. U nekih ljudi javlja se strah od gubitka mobitela ili mobilnog signala -nomofobija. To izaziva osjećaj straha i tjeskobe da u slučaju gubitka mobitela nije moguća komunikacija te se gubi povezanost i pristup informacijama.

Mato Lakić, dr. med. spec. epidemiologije subspec. zdravstvene ekologije navodi da iako zasad nisu završene studije o utjecaju zračenja mobitela na djecu, nekoliko ih je u tijeku. Ono što je sigurno, to je da će djeca koja počinju koristiti mobitele, biti duže vremena izložena zračenju tijekom života. Isto tako, živčani sustav djece još je u razvoju, pa je osjetljiviji na vanjske utjecaje. Zato se savjetuje da djeca uopće ne koriste mobitele, odnosno da ih koriste jako ograničeno i kratkotrajno.²

Unicefovo Globalno izvješće o praćenju obrazovanja za 2023 upravo je objavilo poziv da se tehnologija koristi samo u razredu kada podržava ishode učenja, a to uključuje upotrebu pametnih telefona. Novo GEM izvješće za 2023. pod naslovom Tehnologija u obrazovanju: Alat pod čijim uvjetima? poziva na odluke o tehnologiji u obrazovanju kako bi se prioritet dao potrebama učenika, osiguravajući da je svaka upotreba tehnologije prikladna, pravedna, diferencirana i održiva. Izvješće pokazuje da neka tehnologija može podržati određeno učenje u nekim kontekstima, ali ne kada se pretjerano ili neprikladno koristi. Konkretno, korištenje

¹ Usp. s https://wwwadmin.idi.hr/uploads/ZABRANE_Koristenje_mobitela_u_OS_RH_323f0fe096.pdf

² Usp. s <https://www.zzjzdnz.hr/zdravlje/okolis-i-zdravlje/379>

pametnih telefona može poremetiti učenje u učionicama. Jedna studija koja se bavila obrazovanjem od predškolske dobi pa sve do visokog obrazovanja u 14 zemalja otkrila je da ono odvraća učenike od učenja. Čak i samo imati mobilni telefon u blizini s obavijestima dovoljno je da učenici izgube pozornost sa zadatka koji im predstoji. Jedno je istraživanje pokazalo da učenicima može trebati i do 20 minuta da se ponovno usredotoče na ono što su učili nakon što im je pažnja odvrćena. Utvrđeno je da uklanjanje pametnih telefona iz škola u Belgiji, Španjolskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu poboljšava rezultate učenja, prema studiji citiranoj u izvješću, posebno za učenike koji nisu bili tako dobri kao njihovi vršnjaci. Zabrinutost oko privatnosti podataka, sigurnosti i dobrobiti također podupire rasprave o korištenju neke tehnologije u školama, posebno od strane učenika u mlađoj dobi. Kada određene aplikacije prikupljaju korisničke podatke koji su nepotrebni za rad aplikacija, opravdana je zabrinutost zbog privatnosti. Međutim, trenutno samo 16% zemalja izričito zakonom jamči privatnost podataka u obrazovanju. Jedna je analiza pokazala da 89% od 163 obrazovna tehnološka proizvođača preporučena tijekom pandemije mogu ispitati djecu. Nadalje, 39 od 42 vlade koje su pružale online obrazovanje tijekom pandemije poticale su upotrebe koje su ugrožavale ili kršile prava djece. Gotovo jedna od četiri zemlje uvodi zabrane upotrebe pametnih telefona u školama u zakonima ili politikama od Côte d'Ivoirea do Kolumbije, od Italije do Nizozemske. Zabrane su češće u Aziji. I Bangladeš i Singapur zabranjuju korištenje pametnih telefona u nastavi, ali ne i u školi. Francuska zabranjuje korištenje pametnih telefona osim isključivo u pedagoške svrhe ili za podršku djeci s invaliditetom. Neki su umjesto toga zabranili korištenje određenih aplikacija u obrazovnim ustanovama zbog brige o privatnosti. Danska i Francuska su zabranile Google Workspace, dok je Njemačka zabranila Microsoftove proizvode u nekim državama. U Sjedinjenim Američkim Državama neke škole i sveučilišta počele su zabranjivati TikTok.³

U tom smislu očekuje se da će zabrana korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije u školskim ustanovama, osim kada je ona potrebna za nastavnu jedinicu ili u medicinske svrhe, doprinijeti kvalitetnijim ishodom učenja, snažnijem fokusu na nastavni proces te u dugoročnoj perspektivi, kroz privremenu pauzu u njihovoj uporabi, razvoju kritičke svijesti o svim prednostima i nedostacima suvremene tehnologije te osnaživanju međusobnih odnosa u stvarnom svijetu, uvažavanju nastavničkog autoriteta, a u konačnici i poboljšanju mentalnog zdravlja djece i mladih.

³ Usp. i za više vidi UNESCO. 2023. Global Education Monitoring Report 2023: Technology in education – A tool on whose terms? Paris, UNESCO.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u Državnom proračunu Republike Hrvatske.

IV. PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNI ZAKONA O ODGOJU I OBRAZOVANJU U OSNOVNOJ I SREDNJOJ ŠKOLI

Članak 1.

U Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi („Narodne novine“ broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20, 151/22), u članku 58. dodaje se stavak 3. i glasi:

„(3) U školskim ustanovama učenicima je zabranjeno korištenje pametnih telefona, pametnih satova i tableta osim u edukacijske svrhe kada to zahtijeva nastavna jedinica ili ukoliko je njihova uporaba opravdana medicinskim razlozima.“

Članak 2.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE

Članak 1.

Predloženom odredbom definira se da je u školskim ustanovama učenicima zabranjeno korištenje pametnih telefona, pametnih satova i tableta osim u edukacijske svrhe kada to zahtijeva nastavna jedinica ili ukoliko je njihova uporaba opravdana medicinskim razlozima.

Članak 2.

Člankom 2. definira se stupanje zakona na snagu.

V. ODREDBA POSTOJEĆEG ZAKONA KOJA SE DOPUNJUJE

Članak 58. (NN 152/14)

(1) Školski ili domski odbor, nakon provedene rasprave na učiteljskom/nastavničkom/odgajateljskom vijeću te vijeću roditelja i vijeću učenika donosi etički kodeks neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školskoj ustanovi.

(2) Školski ili domski odbor donosi kućni red nakon provedene rasprave na učiteljskom/nastavničkom/odgajateljskom vijeću te vijeću roditelja i vijeću učenika.